

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΛΠ 41

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΙΙ: ΟΙ ΝΕΟΤΕΡΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

1η ΓΡΑΠΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ 2021-22

ΘΕΜΑ 1ΗΣ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Η κυρίαρχη πολιτική μονάδα του 19ου αιώνα ήταν το εθνικό κράτος που αναδύεται μέσα από τα αιτήματα του ρομαντικού κινήματος, το οποίο όμως αξιοποιεί το σχήμα προόδου του Διαφωτισμού».
(Αυδίκος, 2009: 33)

«Η Λαογραφία εδραιώθηκε ως επιστήμη έχοντας έναν εθνικό προσανατολισμό. Αυτό έκανε κάποιους να τη χαρακτηρίσουν ‘ιδιοτελή επιστήμη’. Οι μεταπολεμικές εξελίξεις ωστόσο οδήγησαν τους λαογράφους σε μια αναθεώρηση των προσανατολισμών τους και σε επαναπροσδιορισμό τόσο του θεωρητικού τους πλαισίου όσο και των μεθοδολογικών τους επιλογών».(Νιτσιακός 2014: 224)

Με βάση τα παραπάνω αποσπάσματα να σχολιάστε και να αναπτύξετε τους δυο άξονες-ερωτήματα:

A. Να αναδείξετε τα ιδεολογικο-πολιτικά ρεύματα, με βάση τις έννοιες λαός, έθνος, λαϊκός πολιτισμός, με τους οποίους η λαογραφία συγκροτείται ως επιστήμη, προσεγγίζει το παρελθόν και το καθιστά μέρος της εθνικής παράδοσης.

B. Να αναλύσετε τις επιρροές που δέχθηκε η λαογραφία κατά τη νεότερη μεταπολεμική περίοδο και πως αυτές επαναπροσδιόρισαν το περιεχόμενο και τους στόχους της.

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

Λέξεις κλειδιά: *Εξελικτισμός, Διαφωτισμός, Ρομαντισμός, ψυχή του λαού, λαός, έθνος, εθνική επιστήμη, λαογραφία, παράδοση, λαϊκός/παραδοσιακός πολιτισμός.*

Σύνολο λέξεων: 2000-2200

Καταληκτική ημερομηνία κατάθεσης: 15 Νοεμβρίου 2021, ώρα 23.59’

ΟΔΗΓΙΕΣ

ΛΟΜΗ:

Εισαγωγή: αναφερόμαστε στο θέμα, το οποίο πραγματεύεται η εργασία μας, στη δομή και τις υποενότητες στις οποίες θα διαρθρωθεί ή και σε γενικές πληροφορίες για το αντικείμενο, το οποίο πρόκειται να αναλύσουμε (εν προκειμένω στη συγκρότηση της ελληνικής κατά τα πρώτα χρόνια με έμφαση στη μελέτη του παραδοσιακού πολιτισμού [ΕΘΝΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ] και στη μετέπειτα εξέλιξή της με τον επαναπροσδιορισμό του περιεχομένου και των στόχων της [ΑΣΤΙΚΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ]).

Κύριο Μέρος: ανάλυση και τεκμηρίωση ερωτημάτων μέσα από συγκεκριμένες ενότητες:

(ενδεικτικά αναφέρουμε:)

1.1 Πνευματικά ρεύματα που επηρεάζουν τη λαογραφία

1.2 Ο εθνικός χαρακτήρας της ελληνικής λαογραφίας

2 Οι μεταπολεμικές εξελίξεις και η ανασυγκρότηση της λαογραφίας

Συμπεράσματα- Σύνοψη – Επίλογος: αναφερόμαστε εν συντομία σε όλα όσα σχολιάστηκαν στο Κ.Μ της εργασίας μας και προβαίνουμε στην εξαγωγή συμπερασμάτων , αν αυτό είναι εφικτό.

ΠΡΟΤΥΠΗ ΕΡΓΑΣΙΑ – ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΕΠΙΛΥΣΗ

Εισαγωγή

Η εργασία που ακολουθεί έχει ως θέμα της τη διαμόρφωση της ελληνικής λαογραφίας κατά τον 19ο και 20ο αιώνα. Πρόκειται για την επιστήμη που μελετά τον παραδοσιακό πολιτισμό, ο οποίος συχνά αναφέρεται και ως λαϊκός. Ο παραδοσιακός πολιτισμός και ο λαός, δηλαδή ο φορέας αυτού του πολιτισμού, αποτελούν δύο βασικές αναλυτικές κατηγορίες της λαογραφίας. Στα πρώτα βήματά της, την εποχή που ο λαός ταυτιζόταν με το έθνος, συνεπώς και ο λαϊκός πολιτισμός με τον εθνικό, η επιστήμη ακολούθησε εθνικό προσανατολισμό επηρεασμένη από τη γερμανική ρομαντική λαογραφία και τη θεωρία των επιβιωμάτων του Tylor. Στη συνέχεια, ιδιαίτερα μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, με την υποχώρηση του εθνοκεντρισμού και την αναγνώριση της ετερότητας του πολιτισμικού μορφώματος ενός κοινωνικού σχηματισμού, η επιστήμη της λαογραφίας, όπως θα δούμε επαναπροσδιορίζεται τόσο σε θεωρητικό όσο σε θεματολογικό και μεθοδολογικό επίπεδο.

1.1 Πνευματικά ρεύματα που επηρεάζουν τη λαογραφία

Αντικείμενο της ελληνικής λαογραφίας είναι ο παραδοσιακός πολιτισμός. Ο πολιτισμός, του οποίου φορέας είναι ο λαός, από τον 19ο μέχρι και περίπου τα μέσα του 20ου αιώνα αναγνωριζόταν ως ένα στατικό και αμετάκλητο σύνολο από πολιτισμικά στοιχεία, τα οποία αναφέρονται σε προγενέστερα επίπεδα της κοινωνικής εξέλιξης. Αυτά είναι στοιχεία του πολιτισμού τα οποία διατηρούνται στο περιθώριο του σύγχρονου βιομηχανικού κόσμου και

θεωρούνται ανεπηρέαστα από τις εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα στις σύγχρονες μορφές κοινωνικής οργάνωσης που αναπτύσσεται κυρίως στα αστικά κέντρα.¹

Αντίθετα, κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 20ου αιώνα αναπτύχθηκε στο χώρο των λαογραφικών σπουδών μια άλλη άποψη για τον παραδοσιακό πολιτισμό. Τόσο ο πολιτισμός γενικά, όσο και ο παραδοσιακός πολιτισμός ειδικότερα, παύουν να αντιμετωπίζονται ως έναν αυτόνομο πεδίο της κοινωνίας, το οποίο παραμένει ανέπαφο από τις εξελίξεις που σημειώνονται σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτής της αντίληψης, τα στοιχεία του φαίνεται ότι αλληλεπιδρούν με τα άλλα επίπεδα της κοινωνικής ζωής. Έτσι, ο παραδοσιακός πολιτισμός θεωρείται ένα δυναμικό σώμα, το οποίο δεν επιβιώνει απλά στο περιθώριο της σύγχρονης κοινωνίας. Απεναντίας, είναι ένα σώμα το οποίο με ευελιξία προσαρμόζεται και μεταλλάσσεται ανάλογα με τις συνθήκες που κάθε φορά επικρατούν.²

Η ελληνική λαογραφία γεννήθηκε τον 19ο αιώνα επηρεασμένη από το ρομαντικό κίνημα και τη θεωρία των επιβιωμάτων του Tylor, η οποία απορρέει από την εξελικτική θεωρία του Δαρβίνου και την ιδεολογία του Διαφωτισμού. Αρχικά, διαπιστώνουμε ότι η ελληνική λαογραφία είχε ως πρότυπο τη γερμανική, της οποίας, ωστόσο, δεν αποτελεί πιστό αντίγραφο. Η Γερμανική Λαογραφική Σχολή είναι ίσως ότι αντιπροσωπευτικότερο έχει να προβάλει ο ρομαντισμός σε επίπεδο θεωρητικών αναζητήσεων. Επηρεασμένη από το ρομαντικό κίνημα, το οποίο πρόβαλε το συναίσθημα έναντι του Ορθού Λόγου που υποστήριζε ο Διαφωτισμός, η γερμανική λαογραφία ανέδειξε την έννοια του έθνους. Το έθνος ήταν εκείνο το στοιχείο που εξασφάλιζε τη συνοχή και πολιτική σταθερότητα γερμανικού κράτους. Πρόκειται για τη γλωσσική κατά βάση κοινότητα και τη μοναδική ταυτότητα που συνδέει τους πολίτες δημιουργώντας το αίσθημα του "συνανήκειν", το οποίο εκφράζει την ψυχή του λαού. Η "ψυχή του λαού" είναι η ουσία του έθνους, μια υπερβατική ουσία, καθαρή και αναλλοίωτη, η οποία μπορεί να εντοπιστεί μέσω των εκδηλώσεων

¹ Τζάκης, Δ. "Για την Ιστορία της Ελληνικής Λαογραφίας". Στο Γ. Αικατερινίδης, Ε. Αλεξάκης, Μ.Ε. Γιατράκου, Γ. Θανόπουλος, Ε. Σπαθάρη-Μπεγλίτη, Δ. Τζάκης, *Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα II: Οι Νεότεροι Χρόνοι Α'*. ΕΑΠ 2002, σ. 24.

² Όπ.π, σ. 24.

της. Στο πλαίσιο αυτό, η λαογραφία βοηθά την πολιτική επιστήμη να διαμορφώσει νόμους που να ανταποκρίνονται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτής της ψυχής.³ Στόχος της γερμανικής λαογραφίας ήταν να αναδείξει την καθαρή και αναλλοίωτη ουσία του έθνους.

Ο Διαφωτισμός ως πνευματικό κίνημα της Δ. Ευρώπης συνδέθηκε με την αποδέσμευση της ανθρώπινης σκέψης από κάθε προκατάληψη μέσω της γνώσης. Ο Ελληνικός Διαφωτισμός βάδισε πάνω στα χνάρια του Γαλλικού Διαφωτισμού και επηρέασε την ελληνική λαογραφία. Οι ιδέες αυτού του κινήματος μεταλαμπαδεύτηκαν στον τόπο μας, αφού πρώτα προσαρμόστηκαν στο κλίμα της εθνικής υπερηφάνειας που ζωογονούσε το πνεύμα και την καρδιά των υπόδουλων Ελλήνων⁴. Μέσα στο πνεύμα του Διαφωτισμού γεννήθηκε η εξελικτική θεωρία, η οποία δεν είναι παρά η προσαρμογή στο χώρο των κοινωνικών επιστημών της θεωρίας του Δαρβίνου για την εξέλιξη των ειδών. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή το ανθρώπινο είδος έχει τη δυνατότητα να προοδεύει και να ανέλθει από κατώτερες σε ανώτερες βαθμίδες κοινωνικής οργάνωσης και πολιτισμού. Στο πλαίσιο αυτής της παραδοχής οι ευρωπαϊκές κοινωνίες έχουν ήδη κατακτήσει όλα τα στάδια μιας παγκόσμιας διαδικασίας κοινωνικής εξέλιξης, τα οποία δεν έχουν ακόμα διανύσει οι "πρωτόγονοι λαοί". Η θεώρηση αυτή επηρέασε αρχικά την επιστήμη της κοινωνικής ανθρωπολογίας αλλά και τη λαογραφία. Σε αυτό συνέβαλε και η θεωρία του Tylor αναφορικά με στοιχεία του πολιτισμού, τα οποία συνιστούν επιβιώσεις προγενέστερων σταδίων της εξέλιξης. Αυτά εντοπίζονται σε κατώτερα κοινωνικά στρώματα και στον αγροτικό χώρο και επιβιώνουν μέσω της συνήθειας. Ο Tylor πρότεινε τη *σύγκριση των επιβιώσεων* προκειμένου να ανακαλυφθούν οι νόμοι που διέπουν την παγκόσμια εξέλιξη και είναι κοινοί για όλους, έτσι ώστε όλοι να καταφέρουν να φτάσουν στα ανώτερα επίπεδα που έχει κατακτήσει ο δυτικός πολιτισμός.⁵

³ Όπ.π., σσ. 30-31.

⁴ Κυριακίδου – Νέστορος Α. , *Η ρομαντική έννοια του έθνους και η Λαογραφία* στο Ανθολόγιο ΕΑΠ, Πάτρα 2008, σσ. 22-23.

⁵ Τζάκης, Δ., όπ.π., σσ. 32-33.

1.2 Ο εθνικός χαρακτήρας της ελληνικής λαογραφίας

Όπως σημειώνει ο Αυδίκος «*Η κυρίαρχη πολιτική μονάδα του 19ου αιώνα ήταν το εθνικό κράτος που αναδύεται μέσα από τα αιτήματα του ρομαντικού κινήματος, το οποίο όμως αξιοποιεί το σχήμα προόδου του Διαφωτισμού*». ⁶ Η ελληνική λαογραφία κατά τα πρώτα στάδια της συγκρότησής της υπήρξε μία επιστήμη εθνική. Το γεγονός αυτό είναι που κατά βάση την φέρνει κοντά με το πρότυπό της, τη γερμανική λαογραφία. Έτσι, όπως φάνηκε και μέσα από όσα παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη ενότητα, η ελληνική επιστήμη έκανε τα πρώτα βήματά της επηρεασμένη από το πνεύμα του ρομαντισμού και του εθνοκεντρισμού, εντάσσοντας όμως στοιχεία και από άλλες θεωρίες, όπως ήταν η θεωρία του Tylor. ⁷

Ο Νικόλαος Πολίτης αξιοποίησε τη συγκριτική μέθοδο του Tylor στρέφοντας, όμως, το ενδιαφέρον της μελέτης του σε εκείνα τα επιβιώματα που έφεραν γνωρίσματα εθνικής καταγωγής. Πιο συγκεκριμένα, ενδιαφέρθηκε αποκλειστικά για τα επιβιώματα που μαρτυρούσαν τη συγγένεια των νεοελλήνων με τους αρχαίους Έλληνες. Η επιλογή του ήταν κάθε άλλο παρά τυχαία, καθώς σκοπός της λαογραφίας στα πρώτα χρόνια της συγκρότησής της ήταν να αποδείξει την καταγωγή των νεότερων Ελλήνων από τους αρχαίους. Στο πλαίσιο αυτό, ως επιβιώματα αναγνωρίζονταν μόνο εκείνα τα στοιχεία που ανάγονταν στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό και μπορούσαν έτσι να αποδείξουν ότι ήταν γνήσια και δεν συνιστούσαν αποτέλεσμα προσμείξεων με άλλους λαούς. ⁸

Σε αντίθεση, μάλιστα, με τη γερμανική λαογραφία, η οποία αναζητούσε την καθαρή και αναλλοίωτη διαχρονική ουσία του έθνους, η ελληνική έπρεπε να βρει τα στοιχεία εκείνα με τα οποία μπορούσε να τεκμηριώσει και να αποδείξει την αρχαιοελληνική καταγωγή των νεοελλήνων, την οποία αμφισβητούσαν πολλές θεωρίες. ⁹

⁶ Αυδίκος Ε., *Εισαγωγή στις σπουδές του λαϊκού πολιτισμού. Λαογραφίες, λαϊκοί πολιτισμοί, ταυτότητες*, Κριτική, Αθήνα 2009, σ. 33.

⁷ Τζάκης, Δ., οπ.π., σ. 33.

⁸ Οπ.π., σ. 33.

⁹ Οπ.π., σ. 34.

Μία από τις θεωρίες αυτές διατυπώθηκε από τον Γερμανό ιστορικό Φαλλμεράιερ. Σύμφωνα με αυτή ο αρχαίος ελληνικός κόσμος δεν υφίσταται. Πιο συγκεκριμένα, έχει πάψει να υπάρχει από τα μέσα περίπου της πρώτης χιλιετηρίδας μετά Χριστόν, όταν σλαβικά φύλα εγκαταστάθηκαν πρώτα στον βαλκανικό χώρο και στη συνέχεια Σλάβοι και Αλβανοί στις περιοχές της κλασικής Αρχαιότητας. Μέσα από τον εξαλβανισμό και τον εκσλαβισμό αυτών των περιοχών το ελληνικό στοιχείο και ο πολιτισμός νοθεύτηκαν. Συνεπώς, ο ιστορικός θεωρούσε ότι οι νεοέλληνες δεν συγγενεύουν με τους αρχαίους Έλληνες. Η θεωρία του Φαλλμεράιερ έπληττε σημαντικά το στοιχείο της νεοελληνικής εθνικής ταυτότητας, το οποίο είχε προβληθεί στο πλαίσιο του ελληνικού Διαφωτισμού και της Επανάστασης του 1821. Μέσα σε αυτό το κλίμα αμφισβήτησης της καταγωγής των νεοελλήνων συγκροτήθηκαν οι λαογραφικές και οι ιστορικές σπουδές έχοντας ως κύριο στόχο την διατράνωση της αδιάλειπτης συνέχειας του ελληνισμού από την Αρχαιότητα. Πρόκειται για τη δημιουργία μιας "εθνικής σταυροφορίας" με στόχο την ανασκευή της θεωρίας του ιστορικού Φαλλμεράιερ, στο πλαίσιο της οποίας η λαογραφία απέκτησε εθνικό προσανατολισμό και στα πρώτα χρόνια συγκρότησής εύλογα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως εθνική επιστήμη.¹⁰

2. Οι μεταπολεμικές εξελίξεις και η ανασυγκρότηση της λαογραφίας

Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος προκάλεσε διεθνώς μια σειρά από ανακατατάξεις που δεν θα μπορούσαν να μην επηρεάσουν και την επιστήμη της λαογραφίας. Την περίοδο αυτή σταδιακά εξαλείφεται η εθνοκεντρική λογική που κυριαρχούσε το προηγούμενο διάστημα και μαζί της υποχωρεί η άποψη που θεωρούσε τον παραδοσιακό πολιτισμό ομοιογενή και στατικό. Η πολυμορφία και η ετερότητα του πολιτισμού θεωρείται έκτοτε γνώρισμα τόσο του αγροτικού όσο και του αστικού χώρου. Το ανανεωτικό πνεύμα που χαρακτηρίζει μεταπολεμικά την ελληνική λαογραφία δικαιολογούν οι νέες θεωρητικές και μεθοδολογικές αναζητήσεις καθώς και η

¹⁰Οπ.π., σ. 35.

θεματολογική της διεύρυνση. Η ανάπτυξη της αστικής λαογραφίας και η επέκταση της λαογραφικής έρευνας σε μειονότητες και παρακοινωνιακούς και υποπολιτισμικούς πληθυσμούς ήταν αποτέλεσμα των νέων θεωρητικών αναζητήσεων και της θεματικής και μεθοδολογικής ανανέωσης που πέτυχαν οι νεότεροι λαογράφοι.¹¹

Στο πλαίσιο αυτό σταδιακά η λαογραφία αποβάλλει τον «ιδιοτελή» χαρακτήρα που αρχικά ορισμένοι μελετητές της είχαν προσάψει και μέσα από τις μεταπολεμικές εξελίξεις που σημειώθηκαν οδηγείται στην αναθεώρηση των προσανατολισμών της και σε επαναπροσδιορισμό τόσο του θεωρητικού της πλαισίου όσο και των μεθοδολογικών της επιλογών.¹²

Από τη στιγμή που λαός και έθνος διαφοροποιούνται, καθώς ο λαός αναγνωρίζεται ως μία κατηγορία κοινωνικό- πολιτισμική και το έθνος υπερ- ιστορική, παρέχεται η δυνατότητα για μία διαφορετική θέαση του αντικειμένου της λαογραφίας. Στο πλαίσιο αυτό, αναγνωρίζεται ότι μέσα σε ένα κοινωνικό σχηματισμό παράγονται πολλά, διαφορετικά και συχνά αντικρουόμενα πολιτισμικά μορφώματα, τα οποία είναι ανάλογα προς τις κοινωνικές, οικονομικές, γεωγραφικές, θρησκευτικές, γλωσσικές και διάφορες άλλες συνιστώσες που εμφανίζονται στο εσωτερικό αυτού του κοινωνικού σχηματισμού.¹³

Ο Δημήτρης Λουκάτος, ο Στέφανος Ήμελλος, η Άλκη Κυριακίδου - Νέστορος και ο Μιχάλης Μερακλής είναι ορισμένοι από τους σημαντικότερους λαογράφους της νεότερης γενιάς, των οποίων το έργο έδωσε άλλη πνοή στη μεταπολεμική λαογραφία. Ο Λουκάτος επέκτεινε το ερευνητικό ενδιαφέρον της λαογραφίας προς τον αστικό χώρο. Παράλληλα, πρότεινε μια νέα μέθοδο μελέτης, την εθνογραφική, η οποία οργανώνεται μέσω της επιτόπιας έρευνας. Ο Ήμελλος επίσης πρότεινε μια νέα μέθοδο προσέγγισης του παραδοσιακού πολιτισμού, μέσω της δημιουργίας χαρτών (χαρτογραφική μέθοδος). Στο ίδιο κλίμα, η Άλκη Κυριακίδου Νέστορος κάπου στα μέσα της δεκαετίας του 1960 ενδιαφέρθηκε για τη δομή του παραδοσιακού κόσμου.

¹¹ Τζάκης, Δ, όπ.π. , σσ. 26, 39.

¹² Νιτσιάκος, Β. 2014. *Προσανατολισμοί. Μια κριτική εισαγωγή στη λαογραφία*. Αθήνα: Κριτική, σ. 224.

¹³ Τζάκης, Δ, όπ.π. , σ. 25.

Ακόμη, ασχολήθηκε με την καταγραφή των μαρτυριών των προσφύγων της Μικρασιατικής Καταστροφής, τις οποίες εξέτασε αναφορικά προς τη σχέση της λαογραφίας με την προφορική ιστορία. Ο Μερακλής διεύρυνε επίσης με το έργο του τη λαογραφική προσέγγιση και θεωρία εστιάζοντας στην κοινωνική πλευρά των πολιτισμικών φαινομένων.¹⁴

Η αστική λαογραφία δεν επικεντρώθηκε στη μελέτη μόνο των εκδηλώσεων της καθημερινής ζωής των διαφόρων ομάδων που προσπαθούν να προσαρμοστούν και να ανταποκριθούν στις νέες συνθήκες βιολογικής και κοινωνικής αναπαραγωγής που δημιουργήθηκαν στη μεταπολεμική εποχή. Έτσι, δεν προσεγγίζει πλέον τον αγράμματο χωρικό για να συλλέξει το υλικό της, αλλά διευρύνει τους ορίζοντές της για να συμπεριλάβει στη μελέτη της κάθε φαινόμενο που ανήκει στη γενική κατηγορία *cultur*.¹⁵ Η λαογραφική έρευνα στρέφεται τόσο στο *folk*, δηλαδή στον λαϊκό πολιτισμό της υπαίθρου, όσο και στο *cultur*, που ο Αυδίκος ορίζει ως τον πολιτισμό της *εργατικής τάξης που αναδύθηκε στις πόλεις* και τον οποίο οι μελετητές θεωρούν ότι είναι προϊόν της βιομηχανικής επανάστασης και των αλλαγών που αυτή προκάλεσε στην οργάνωση των κοινωνικών σχέσεων.¹⁶

¹⁴ Όπ.π, σσ. 39- 40.

¹⁵ Ντάτση, Ε.. "Ο 'λαός' της λαογραφίας." Στο Κ. Γκότσης-Ε. Σπαθάρη-Μπεγλίτη (επιμ.), όπ.π., σ. 49.

¹⁶ Αυδίκος, Ε. όπ.π., σσ. 320-321.

Συμπεράσματα

Αναμφίβολα, μέσα από όλα όσα σχολιάστηκαν στον κύριο κορμό της παρούσας μελέτης συμπεραίνουμε ότι η λαογραφία, όπως και άλλες ανθρωπιστικές επιστήμες, ξεκίνησε αρχικά έχοντας εθνικό προσανατολισμό, αφού από τα πρώτα κιόλας χρόνια της σύστασής της κλήθηκε να υπηρετήσει τις εθνικές ανάγκες του νεοϊδρυθέντος κράτους. Υιοθετώντας στοιχεία τόσο από τη γερμανική λαογραφία όσο και από τη συγκριτική μέθοδο των επιβιωμάτων έθεσε ως στόχο της την απόδειξη της μακραίωνης ύπαρξης, συνέχειας και καταγωγής των νεοελλήνων από τους αρχαίους Έλληνες. Μετά την υποχώρηση της εθνοκεντρικής λογικής και μέσα στο πνεύμα της νεωτερικότητας που επικράτησε μεταπολεμικά εξαιτίας της αστικοποίησης, της εκβιομηχάνισης και των γενικότερων αλλαγών σε οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο, βλέπουμε τη λαογραφία να καταρρίπτει τα στεγανά που τη δέσμευαν την προηγούμενη χρονική περίοδο και να αναδιαμορφώνεται διευρύνοντας τη μέθοδο και το αντικείμενό της. Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν όπως είδαμε στη συγκρότηση της αστικής λαογραφίας.

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

Βιβλιογραφία

Αυδίκος, Ευάγγελος Γρ. 2009. *Εισαγωγή στις σπουδές του λαϊκού πολιτισμού. Λαογραφίες, λαϊκοί πολιτισμοί, ταυτότητες* (σσ. 46-52 & 316-351). Αθήνα: Κριτική

Κυριακίδου Νέστορος, Άλκη 2008. «Η ρομαντική έννοια του έθνους». Στο: Κ. Γκότσης-Ε. Σπαθάρη-Μπεγλίτη (επιμ.), *Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα II: Οι Νεότεροι Χρόνοι*. Ανθολόγιο Δοκιμίων για το Δημόσιο και Ιδιωτικό Βίο στην Ελλάδα (19ος-20ος αι.)(σσ. 22-25 & 29-36). Πάτρα: Ε.Α.Π.

Νιτσιάκος, Βασίλης 2014. *Προσανατολισμοί. Μια κριτική εισαγωγή στη λαογραφία* (σσ. 27-51 & 221-225). Αθήνα: Κριτική

Ντάτση, Ευαγγελία 2008 "Ο 'λαός' της λαογραφίας." Στο: Κ. Γκότσης-Ε. Σπαθάρη-Μπεγλίτη (επιμ.), *Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα II: Οι Νεότεροι Χρόνοι*. Ανθολόγιο Δοκιμίων για το Δημόσιο και Ιδιωτικό Βίο στην Ελλάδα (19ος-20ος αι.) (σσ. 41-55). Πάτρα: Ε.Α.Π.

Τζάκης, Διονύσης 2002. «Για την Ιστορία της Ελληνικής Λαογραφίας». Στο: Γ. Αικατερινίδης, Ε. Αλεξάκης, Μ.Ε. Γιατράκου, Γ. Θανόπουλος, Ε. Σπαθάρη-Μπεγλίτη, Δ. Τζάκης, *Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα II: Οι Νεότεροι Χρόνοι*. τόμος Α' (σσ. 21-47). Πάτρα: Ε.Α.Π.

Καλή Επιτυχία!